

játra jsou chemickou laboratoří; a že to vše pochází z dědičnosti, hormonů a genů, zkrátka že jsme tovární výrobek, pak je ovšem zcela zřejmé, že vše nedokonalé by mělo být, samozřejmě pokud možno humánní cestou, odstraňováno. Nejlépe ještě před narozením. Ale i během života by bylo nejlepší špatně fungující počítač, dobrovolně a sociálně, odstranit.

Toto vše najdete překvapivě podrobně zdokumentováno a propagováno již u Ernsta Haeckela (1834-1919) například v jeho knize *Die Welträtsel*. Haeckel byl ve svých teoriích důsledný materialista. Kromě toho byl lékařem, vynikajícím kreslířem, láskyplným pozorovatelem přírody - prostě nejsympatičtější člověk, jakého si lze představit, s nakažlivým neodolatelným úsměvem. A ze svých teorií také sám nic neuplatňoval.

„Ale co to povídáš za nesmysly!“ křičí už spiritualisté. Všechno je přece duch, naprosto jasně dokazatelný našimi špiritistickými rozhovory se zemřelými a ještě nepochybněji na vyfotografovaných materializacích. Řiď se svým horoskopem, každý den vysílaným v televizi společně s předpovědí počasí. Samozřejmě ne slepě. Jsou přece kurzy, kde se velmi rychle můžeš stát jasnovidným. A jestli máš v životě problémy, tak to souvisí s tvými předchozími inkarnacemi; po pár sezeních, leženích a troše hypnózy tě z toho dostaneme. Ne, určitě jsi duch! Spoj se honem rychle s duchem všehomíra, s kosmem.

Najdeme dnes nespočet ezoterně-kulturních akcí, kde lze dospět do všelijakých extatických stavů, a to za pomoci reproduktorů, které songy (tedy anti-zpěv) a rytmickou hudbu reprodukují v maximálně znetvořené podobě. „Swing“ znamená mechanicky-metronomické dupání jako v šoku, doprovázené beztvarym mácháním rukama. A nezapomínejme na kadidlo a svíčky! Pokud má člověk to „štěstí“, že je zručný ve vrtění boky a v břišních tancích, daří se mu splynutí s universem o to lépe. Svaté biblické texty a mantry při tom pomohou stejně jako široký sortiment drog.

A pak je tu ještě všelijaké hledání „talentů“ v zabíjení času se stále nestydatějším zneužíváním slov a s neskutečně ohlupujícím předváděním se. Lidé jsou ještě hluboce pobouřeni, když je nějaké dítě tělesně zneužíváno; když ale stále menší děti dělají „show“ pro velké publikum, je to prý rozkošné. Ze všech stran zaznívají varování a diagnóza je již jasná. Musíme výrazně zlepšit vzdělávání,

Á

Á

Á

Á

ÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁ

zmínil.

Co tedy anthroposofie chce? Hledání vztahu je hlubokou lidskou touhou, proto nám může být nejbližší, když Rudolf Steiner říká: „Anthroposofie je cesta poznání, která chce přivést duchovní v člověku k duchovnímu ve světě.“

U smyslu pro já jde při setkání o to, rozvíjet v sobě schopnost vidět v každém člověku - i v sobě samém - to skryté božské. Tím vzniká celým životem pulzující zkušenostní bohoslužba. Všimněte si dobře: celým životem, tedy ne jen nedělemi a svátky. V kostele se káže o bratrství. Přesto jednotlivé křesťanské proudy zůstávají rozdělené. V průmyslu a obchodu naopak panuje univerzální dogma globalizace a volného trhu. Dochází k ekonomické expanzi, během které fúzemi vznikají neuvěřitelné mocenské bloky, jen aby obstály v boji s konkurencí. Při mnoha katastrofách se naopak spontánně projevuje, že mnoho zemí je - v rozporu s průmyslovými trendy - připraveno podat pomocnou ruku. Také pokusy v laboratořích by měly být více prožívány jako celebrování. Člověk by pak dospěl k mnohem duchovnějším pokusům. Ještě jednou opakují: ne špiritistickým!

„Celý náš život je bohoslužba,“ říká Novalis.

Tato zkušenostní bohoslužba by neměla být vázána na žádnou jednu provždy danou organizaci nebo instituci, na nějakou víru, vyznání, určité předpisy, jakkoliv může navazovat na dřívější tradice. Mnoho lidí hluboce lituje, že existuje tolik různých souběžných proudů. Říkají: Musíme být tolerantní, na všem je přece něco dobrého, spojme se přece dohromady, čím více tím lépe. - To je bohužel velká iluze. Především proto, že takové spojení je horizontální. Duchu se ale člověk přiblíží, když se každý sám za sebe pokusí pozvednout vzhůru. Což znamená i to, že člověk velmi přísně sleduje, co má v sobě sektářského a dogmatického. Rudolf Steiner hovořil o tom, že existuje dvanáct oprávněných světových názorů. Přitom nepovažuje anthroposofii za žádný světový názor, ale za možnost zjistit přesně, z jakého názorového úhlu činíme ten který výrok. Většinou se lidé nejsou schopni domluvit, protože si nejsou vědomi svého stanoviska. U dvanácti smyslů víme přesně, který právě používáme. Žádný smyslový orgán také neřekne: Já jsem jediný správný smyslový orgán! *Smyslové orgány již tvoří letniční společenství!*

Stejně jako jsou různé formy náboženství jednostranné svými dogmaty a omezeními, je jednostranná i objektivní věda svými pre-

Á

Á

Á

//////////////////// Á

misami a redukcionismem. To nijak nebrání tomu, abychom cítili hlubokou úctu a vděčnost vůči geniálním a mocným plodům této vědy. Jestli budou mít lidé dost síly, aby s velkolepými vynálezy, „dvoječnými meči“, dovedli zacházet, je už jiná otázka.

Mnohokrát najdeme u Rudolfa Steinera ještě jeden termín: anthroposofie je duchovní věda - přičemž důraz zde leží na slově „duchovní“. To by ale bez bohoslužby bylo stejně nemožné jako suchá voda. Hned zpočátku také Rudolf Steiner poukázal na to, že zdravé myšlení vždy spojuje (religere, religiozita), že duchovně prohlédá souvislosti: „Uchopení myšlenky ve skutečnosti“ - ve světě jevů - „je pro člověka skutečným svátým přijímáním.“ Myšlení, když si uvědomuje sebe, je bohoslužbou; stojí „ve službě chápání světa“. Ukazuje, zjevuje to ponejprv skryté božské ve věcech. Je to schopnost proniknout se uzdravujícím duchem. A kdo na naší Matce Zemi s plnou vážností hledá Ducha svátého, může jeho projevy najít všude. Zjevení - to je význam slova apokalypsa - nám každodenně darovaného života. Kolik odpovědnosti! Kolik omylů! Omyly a vzájemné boje různých filosofů spočívají ve skutečnosti v tom, že si ještě zdaleka nejsou vědomi svých jednostranností. Jakkoliv je myšlení již duchovní schopností, může a musí se dále vyvíjet, aby dosáhlo vyšších světů. Základní knihou v tomto ohledu je *O poznání vyšších světů*. Není v ní nic o útěku od Země. Vyšší světy není třeba hledat někde jinde. Rudolf Steiner se vždy snaží probouzet a zesilovat naši lásku a úctu i pro to nejmenší. Když jsme se zabývali 12 smysly, šli jsme cestou od každodennosti k duchu, který v této každodennosti působí, k našim vznešeným učitelům.

To, čemu se říká anthroposofie, má za základ ohromující množství duchovních zření a objevů Rudolfa Steinera. Jeho žáci je rozvinuli dále, rozpracovali a obohatili o výsledky vlastního zření. Jak víte, to vše se uplatňuje i v praktických oblastech: pedagogika, lékařství, umění řeči, divadlo, pohybové umění (eurytmie), architektura (první Goetheanum v Dornachu, na kterém Rudolf Steiner sám spolupracoval, padlo za oběť žhářství o silvestrovské noci 1922/1923), biodynamické zemědělství.

Další vyjádření Rudolfa Steinera udávající směr zní: „Anthroposofie má za úkol přivést k jednotě vědu, umění a náboženství.“ Tím není míněno, že se tyto odlišné věci slepí

Á

Á

Á

ÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁ

dohromady, nebo smíchají jedna s druhou, nýbrž že se posunou do vyššího stádia, do dokonalejší podoby. Jen v tomto všezahrnujícím, nově chápaném smyslu „není anthroposofické hnutí pozemskou službou, ale bohoslužbou, jako celek i ve svých jednotlivostech“.

Tato slova vyslovil Rudolf Steiner 24. prosince 1923 a naléhavě žádal členy, aby obsah těchto slov podrželi jako náladu, aby, až jim příštího dne bude předán „Základní kámen“ jako průpověď, ho mohli skutečně přijmout do svých srdcí. Jsou to adventní slova a na Boží hod vánoční pak mohla být svátost dokonána.

Tím je velmi zřetelně řečeno, že anthroposofie není něco, co by se mělo jen přidat k tomu, co tu již je. Žádná další církev, žádné další kultické hnutí, není to ani poslední výkřik duchovní módy. Není to žádný soubor morálních zásad, ale duchovní substance, síla, která probouzí život a lásku. Neboť duchovní zření se stává duchovní potravou spojující naši vlastní věčnou sluneční bytost s duchovním slunečním bytím.

Můžeme použít i následující obraz: 12 světových náboženství stojí v kruhu. Teprve když lidé jednoho náboženství začnou vidět trám ve vlastním oku místo třísky v oku ostatních, vyvstává možnost potkat sebe i ostatní ve vyšší společné duchovní oblasti. Přečtete si k tomu Goethův nedokončený epos *Die Geheimnisse* (Tajemství).

Musíme ale dát pozor, abychom neházeli všechno do jednoho pytle. Slovo Weg (cesta) má sice jen tři písmena, ovšem její uskutečnění často trvá aspoň tři staletí. Proroci, svatí a mučedníci, ale i mnoho „kacířů“ a skutečných náboženských reformátorů nám může být na té cestě trvalými vzory. Zároveň bychom ale neměli zapomínat na ty z okruhu svých bližních, kteří - ať již stále mezi námi, nebo již v duchovním světě - se asi nikdy neobjeví v učebnicích dějepisu (ve věčné knize dějin ovšem ano) - pro nás se však stali drahými, protože nám byli, nebo ještě jsou, žitým příkladem něčeho z duchovních ideálů. I to je bohoslužbou, když dále uskutečňujeme věrně jejich impulzy.

Nouze lidstva je nesmírná. Avšak to, co Kristus vyjadřuje slovy: „Jsem s vámi po všechny dny až do skonání světa“ (B21, Mt 28,20), není jen napsáno v bibli. Pavel se nestal křesťanem čtením knih nebo fyzickým setkáním; jako „nedochůdce“ spatřil a uslyšel nadsmyslově vzkříšeného Krista. S velkou naléhavostí mluvil Rudolf Steiner od roku 1910 o tom, že „Pavlův zážitek před Damaškem“ se

Á

Á

Á

Á

ÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁ

bude v přibývajícím míře objevovat u dnešních lidí: nejprve jen pozvolna, v přicházejících tisíciletích pak u stále více lidí. Ti milostí obdaření nepotřebují svatořečení. Již dnes je to rozšířený fenomén, který je vědecky studován. Nikoli pouze jako hraniční zážitek, jako zkušenost blízkosti smrti - zprávy George G. Ritchieho a D. Brinkleyho jsou dnes světoznámé - ale také jako plně vědomý prožitek bdících lidí, nezávisle na tom, zda byli či nebyli věřící. Zkušenost této útěšné, světlem naplněné blízkosti se odehrává vždy v nějaké rozhodující životní situaci. Dokonce při pokusu o sebevraždu se On může zjevit a odvrátit člověka od takového kroku. Vidět a slyšet Krista fyzicky bylo možné jen v jednom okamžiku lidských dějin. Možné, neboť mnozí ho hledíce nespátřili a naslouchající neslyšeli. Vzkříšený Kristus se již nikdy nezjeví fyzicky viditelně a slyšitelně (v protikladu k bodhisatvům, avatárům).

Naše doba vyžaduje lidi, kteří se v poznávání chtějí spojit s duchovním světem. Rudolf Steiner to nazýval „obráceným kultem“. Kněz je zprostředkovatelem mezi duchovním, vyšším světem, a náboženskou obcí na Zemi. Moderní doba vyžaduje, aby o ducha usiloval každý obyčejný člověk sám. Není to pýcha, ale odpovědnost, odpověď. Založení anthroposofického hnutí Rudolfem Steinerem tuto možnost otevírá. Tvoří ji trojdílná bohoslužba: setkání se zázrakem stvoření, bratrské setkání s lidmi a setkání s hierarchiemi nad námi, které nás chrání. Rudolf Steiner to dokázal proto, že byl obětujícím se člověkem, čerpajícím z duchovního pramene vzkříšení.

„Království Ježíše Krista není z tohoto světa, ale musí v tomto světě působit, a lidé musí být nástroji tohoto království, které není z tohoto světa.“ Skutečná emancipace může být jen duchovní emancipace, která vede od ducha k duchu.

Michaelův svátek 1997

Albert Soesman

Na přemítání

Otázka: Lze si představit smysluplný třináctý smysl?

Odpověď: Nejen představit, existuje a je neustále plodně činný.

Došli jsme k tomu, že *myšlení* je takovým smyslovým orgánem! Duchovní oko a duchovní ucho.

A z toho vyplývá vztah *tohoto myšlení* ke dvanácti *myslům*. Je

Á

Á

Á

Á

Á

Á

ÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁ

